Nr 5

Justitieutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1974:1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1974/75 till kriminalvården jämte motioner.

ANDRA HUVUDTITELN

Kriminalvården

Inledning

I huvudsaklig överensstämmelse med förslag som framlagts av kriminalvårdsberedningen (SOU 1972:64) drog statsmakterna förra året upp riktlinjer för en reform av kriminalvårdens organisation och verksamhet (prop. 1973:1, bil. 4, JuU 1973:15, rskr 152). Reformen innebär genomgripande förändringar på både anstalts- och frivårdssidan.

För frivårdens del innebär riktlinjerna såväl väsentliga förändringar av arbetsuppgifterna och verksamhetens inriktning som betydande resursförstärkningar. Åtgärderna på frivårdssidan syftar bl. a. till att effektivisera personundersökningsförfarandet, förstärka övervakningsverksamheten, intensifiera och styra de sociala insatserna samt till att i större utsträckning än som f. n. är fallet integrera frivården med anstaltsvården. För att möjliggöra denna integrering och för att förbättra möjligheterna för de intagnas anpassning i samhället innefattas i reformen ett nytt anstaltssystem. Detta bygger på dels ett begränsat antal riksanstalter för mera svårbehandlade klienter och för vissa intagna som främst av allmänpreventiva skäl ådömts kortare frihetsstraf, dels ett antal mindre lokalanstalter för övriga intagna. Reformen innebär vidare att det nuvarande systemet med åtta kriminalvårdsräjonger slopas och att en indelning i stället görs i ett större antal kriminalvårdsregioner inom vilka verksamheten i största möjliga utsträckning kan anpassas till den organisation som tillskapats för samhällets övriga stöd- och hjälporgan. Det fortsatta anstaltsbyggandet avses bli inriktat på uppförandet av mindre lokalanstalter samt om- och tillbyggnad av befintliga mindre anstalter. Uppförandet av stora anstalter skall helt upphöra.

Reformerna har beräknats medföra en kostnadsökning på driftbudgeten med 34 milj. kr., fördelad på fem år med början år 1974. De sammanlagda investeringarna för anstaltsbyggande är beräknade till ca 125 milj. kr. under en femtonårsperiod.

Genomförandet av reformen enligt de uppdragna riktlinjerna förutsätter ett omfattande och tidskrävande planeringsarbete och ingående överväganden hur de enskilda reformförslagen i praktiken skall genomföras. Arbetet ankommer på kriminalvårdsverket som för ändamålet erhållit viss personalförstärkning. Visst utredningsarbete har som framgår

av departementschefens inledande uttalanden i årets statsverksproposition (bil. 4, s. 99) under avsnittet rörande kriminalvården anförtrotts olika sakkunniga. För genomförande av reformen i de delar beträffande vilka tidpunkten bestämts till den 1 januari 1974 har medel i viss utsträckning anslagits av 1973 års riksdag. På lagstiftningssidan har som ett led i reformen genomförts ändringar i den lagstiftning som reglerar övervakning vid kriminalvård i frihet (prop. 1973:131, JuU 1973:35, rskr 306) och personundersökningsverksamheten (prop. 1973:173, JuU 1973:41, rskr 374). En proposition med förslag till ny lagstiftning om kriminalvård i anstalt är f. n. föremål för behandling i riksdagen (prop. 1974:20, JuU 1974:2).

Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för budgetåret 1974/75 innebär i huvudsak ett fullföljande av de intentioner som föranlett 1973 års reformbeslut.

1. **Kriminalvårdsstyrelsen.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1974:1 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkten F 1 (s. 99–101) föreslagit riksdagen att till Kriminalvårdsstyrelsen för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 27 375 000 kr.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag som innefattar medel för sex nya tjänster och för en från annat anslag överförd tjänst.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Kriminalvårdsstyrelsen* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 27 375 000 kr.

2. **Fångvårdsanstalterna.** Kungl. Maj:t har under punkten F 2 (s. 101–104) föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta två extra ordinarie tjänster som överläkare i SKBe 3, *dels* till Fångvårdsanstalterna för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 355 965 000 kr.

Motioner

I motionen 1974:19 av herr Werner i Malmö m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att frågorna om andlig vård vid kriminalvårdens anstalter blir föremål för allsidig utredning.

I motionen 1974:641 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen till kriminalvården för förstärkning av de kurativa åtgärderna och den sociala servicen inom anstaltsvården och frivården anvisar de medel som Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen bilaga 4 begärt för 402 nya polistjänster i den lokala polisorganisationen (yrkande 2 delvis).

I motionen 1974:968 av fru Kristensson m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om inrättande av två frigångs-

hem för kvinnliga intagna, ett i närheten av Göteborg och ett i närheten av Malmö.

Utskottet

Huvuddelen av Kungl. Maj:ts förslag till personalförstärkning under nu ifrågavarande punkt äger samband med öppnandet i Karlstad av den första av de lokalanstalter som avses utgöra kärnan i det planerade anstaltsbeståndet och med inrättandet av nya allmänna häkten i Jönköping, Kalmar, Uppsala och i kvarteret Kronoberg i Stockholm. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Även inrättandet av fjorton nya tjänster i syfte att bereda den schemabundna vård- och tillsynspersonalen möjlighet att medverka i behandlingsarbetet och de nya tjänsterna i de tre regioner som avses ersätta den norra kriminalvårdsrajongen innebär ett fullföljande av statsmakternas beslut förra året. Detsamma gäller inrättandet av behandlingsteam för kriminalvårdens narkomaner inom Göteborgs- och Malmöområdena och förbättringar inom anstalterna på hälso- och sjukvårdssidan. I anslutning till godkännandet av medelsberäkningen vad gäller förstärkningarna i sistnämnda hänseende finner utskottet liksom föregående år anledning framhålla vikten av att frågan om samverkan mellan kriminalvården och övriga vårdområden ägnas särskild uppmärksamhet under det fortsatta arbetet med reformens förberedande och genomförande.

I linje med utskottets uttalanden rörande de häktades situation i betänkandet JuU 1974:2 angående ny behandlingslag ser utskottet med tillfredsställelse att medel beräknas för vissa tjänster i syfte att bereda intagna på allmänna häkten sysselsättning. Utskottet finner icke anledning till erinran mot medelsberäkningen härvidlag.

I motionen 1974:641 begärs en kraftig förstärkning av de kurativa åtgärderna och den sociala servicen inom kriminalvården. Den ökade satsningen bör enligt motionärerna i första hand syfta till att under anstaltstiden hjälpa de intagna med alla de olika sociala, ekonomiska och personliga angelägenheter som är av vikt för återanpassningen. Framför allt bör enligt motionärerna kurators- och psykologverksamheten inom anstalterna förstärkas. Med hänsyn bl. a. till att arbetet med att förbereda de intagnas utskrivning i ökad utsträckning övertas av frivårdspersonal bör dock förstärkningarna komma såväl anstalts- som frivården till godo. Motionärerna yrkar att de medel, som Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit anvisade till 402 nya polismanstjänster i den lokala polisorganisationen, bör anvisas till förstärkning av kriminalvården i angivna avseenden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av ökade kurativa insatser på kriminalvårdens anstalter. Önskemålen härvidlag ligger helt i linje med den grundtanke i kriminalvårdsreformen som innebär en ökad integrering mellan anstaltsvård och frivård och som ytterst syftar till att göra det möjligt att på ett tidigare stadium och mer

effektivt än för närvarande förbereda de intagnas frigivning från anstalterna. Arbetet härmed avses fortsättningsvis i ökad utsträckning ankomma på frivårdens personal. Härigenom och genom den förutsatta omfördelningen av arbetsuppgifterna så att vård- och tillsynspersonalen mer konkret kan delta i behandlingsarbetet, kommer assistenterna och kuratorerna i större utsträckning att kunna ägna sig åt kvalificerade sociala och terapeutiska uppgifter och över huvud taget mer tid anslås till den kurativa verksamhet som för närvarande i alltför hög grad måste eftersättas. Anstaltspersonalens arbetsuppgifter mer i detalj övervägs för närvarande av en särskilt tillkallad sakkunnig. I avvaktan på resultatet av detta utredningsarbete och med beaktande av de personalförstärkningar som innefattas i fjolårets principbeslut bör ytterligare medel för närvarande icke anvisas för det i motionen angivna ändamålet. Motionsyrkandet avstyrks således.

I motionen 1974:19 yrkas på anförda skäl att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att frågorna om andlig vård vid kriminalvårdens anstalter blir föremål för allsidig utredning.

Kyrka-statutredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1972:36) ansett att frågan om den andliga vården inom försvarsmakten, vid sjukhusen och vid kriminalvårdens anstalter bör utredas genom statens försorg i en särskild arbetsgrupp. Samma uppfattning har 1973 års riksdag på förslag av kulturutskottet (KrU 1973:33) givit Kungl. Maj:t till känna såvitt gäller sjukhusen och kriminalvårdens anstalter. Då motionärernas önskemål sålunda redan tillgodosetts är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen inte påkallad.

Motionen 1974:968 tar upp en fråga om anstaltsplaceringen av kvinnor som intagits på fångvårdsanstalt. Motionärerna framhåller att även om tidigare framförda förslag om inrättandet av särskilda avdelningar för kvinnor vid vissa lokalanstalter genomförs, behov torde finnas av renodlade frigångshem som en övergångsform före utskrivning. Yrkandet upptar begäran att två frigångshem skall inrättas för kvinnliga intagna, ett i närheten av Göteborg och ett i närheten av Malmö.

Utskottet vill – liksom motionärerna – erinra om utskottets uttalanden i ämnet föregående år i samband med behandlingen av kriminalvårdsberedningens förslag. Utskottet anförde då som självklart att de kvinnliga intagna hade samma behov av och samma rätt till anstaltsplacering i närheten av hemorten som manliga intagna. En lösning kunde enligt utskottets mening vara att dels inrätta särskilda avdelningar för kvinnor vid vissa lokalanstalter, dels utnyttja särskilda frigångshem som lokalanstalter för kvinnliga intagna. Utskottet förutsatte att frågan skulle bli föremål för särskilda överväganden i den fortsatta planeringen.

Enligt vad utskottet inhämtat ägnas den i motionen upptagna frågan speciell uppmärksamhet i samband med det arbete som för närvarande pågår med att söka fastställa det totala behovet av lokalanstaltsplatser inklusive frigångsplatser i landet. Innan denna utredning verkställts bör några bestämda uttalanden inte göras om vilka orter och vilka lösningar som bör prioriteras när det gäller att förverkliga önskemålen att ge de

kvinnliga intagna samma möjlighet som de manliga intagna till anstaltsplacering i närheten av hemorten. Angeläget är emellertid att behovet skyndsamt blir tillgodosett. Utskottet vill i detta syfte förorda att vid sidan av om- och nybyggnadsalternativen till särskild prövning upptas frågan om möjligheterna att göra sådana omdisponeringar att vissa av befintliga frigångshem i storstadsområdena – alla avsedda för manliga intagna – helt eller delvis kan tas i anspråk för kvinnliga intagna. Vad utskottet i anledning av motionen anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta två extra ordinarie tjänster som överläkare i SKBe 3,

B. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och avslag på motionen 1974:641, yrkande 2 i denna del, till *Fångvårdsanstalterna* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 355 965 000 kr.,

C. att riksdagen beträffande den andliga vården inom kriminalvårdens anstalter avslår motionen 1974:19,

D. att riksdagen beträffande inrättandet av frigångshem för kvinnliga intagna i anledning av motionen 1974:968 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

3. **Frivården.** Kungl. Maj:t har under punkten F 3 (s. 104–106) föreslagit riksdagen att till Frivården för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 63 810 000 kr.

Motioner

I motionen 1974:275 av herr Strömberg (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär översyn av ersättningen till övervakarna inom kriminalvården.

I motionen 1974:381 av herr Johansson i Jönköping m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att Kungl. Maj:t skyndsamt bör pröva möjligheterna att, enligt i huvudsak de riktlinjer som anges i motionen, inrätta ett för frivårdens behov avsett inackorderingshem i Jönköping, avsett att tas i bruk under budgetåret 1974/75.

I motionen 1974:384 av herr Nisser m. fl. (m) hemställs *dels* att riksdagen hos Kungl. Maj:t föreslår en höjning av ersättningen till frivilliga övervakare inom kriminalvården i enlighet med vad som anförts i motionen, *dels* att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar att högsta tillåtna antal klienter per frivillig övervakare bör vara 5, där särskilda omständigheter icke föranleder till annat.

I motionen 1974:635 av fru Frænkel m. fl. (fp, c, m) hemställs att riksdagen till Frivården anvisar ett med 312 000 kr. förhöjt förslagsanslag till Skyddsvärnet i Göteborg.

I motionen 1974:641 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) hemställs såvitt

nu är i fråga att riksdagen till kriminalvården för förstärkning av de kurativa åtgärderna och den sociala servicen inom anstaltsvården och frivården anvisar de medel som Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen bilaga 4 begärt för 402 nya polistjänster i den lokala polisorganisationen (yrkande 2 delvis).

Utskottet

Kungl. Maj:ts förslag till ökad medelsanvisning under ifrågavarande punkt innefattar framför allt satsningar som syftar till att förverkliga 1973 års principbeslut såvitt gäller personundersökningsverksamheten och övervakning genom frivårdstjänstemän. Även de föreslagna nya assistenttjänsterna för förstärkning av frivårdens kurativa verksamhet vid häkten och lokalanstalter innebär ett fullföljande av tidigare åtaganden. De utgör också led i de ovan berörda strävandena till ökad integrering mellan anstaltsvård och frivård.

En betydande post under ifrågavarande punkt utgör ersättning till frivilliga övervakare inom kriminalvården. För innevarande budgetår har upptagits ett belopp av 16 259 000 kr. för arvode och kostnadsersättning till de ca 12 500 lekmannaövervakare, vilka tillsammans handhar övervakningen av nära 21 000 klienter. Arvodet för varje övervakningsfall utgjorde före den 1 juli 1968 25 kr. i månaden. Beloppet innefattade också ersättning för kostnader i samband med uppdraget. Fr. o. m. nämnda datum höjdes ersättningen till 50 kr. per månad. I samband därmed uttalades att möjlighet borde finnas att ge övervakare gottgörelse för större kostnader av engångskaraktär – utöver de 15 kr. i månaden som ingår i den fasta ersättningen.

För nästa budgetår föreslås det totala anslaget till övervakarna bli minskat med i runt tal 4 milj. kr. Minskningen sammanhänger med förra årets beslut om förkortning av övervakningstiden vid skyddstillsyn.

I motionerna 1974:275 och 1974:384 framförs önskemål om en höjning av övervakarersättningen. Redan förändringarna i det allmänna löne- och kostnadsläget motiverar enligt den förstnämnda motionen en justering av den nuvarande ersättningen. Motionären framhåller också att, även om det helt övervägande antalet övervakare verkar av ideella skäl, det är angeläget att ersättningen står i någorlunda rimligt förhållande till det både krävande och ansvarsfulla arbetet.

I motionen 1974:384 understryks bl. a. att otillräckliga arvoden och kostnadsersättningar lätt kan leda till att övervakaren "slappnar av" eller också till att han åtar sig ett mycket stort antal övervakningsuppdrag för att få det hela att rimligt gå ihop. Motionärerna yrkar att ersättningen höjs till förslagsvis 100 Kr. per klient och månad, varav 50 kr. i arvode och 50 kr. i kostnadsersättning. Därjämte bör enligt motionärerna bestyrkta utgifter kunna ersättas efter hänvändelse till skyddskonsulent. Vidare yrkas att riksdagen skall uttala att högsta antalet övervakningsuppdrag för frivillig övervakare bör vara fem, om särskilda omständigheter inte föranleder annat.

I enlighet med önskemål från riksdagens sida (JuU 1972:6, rskr 1972:78) behandlades frågan om övervakarersättningen av kriminalvårdsberedningen i anslutning till bedömningen av övriga resursbehov inom kriminalvården. Beredningen fann därvid mer angeläget att öka möjligheterna att ersätta de övervakare som haft speciella utgifter i samband med övervakningsuppdraget än att medge en generell, mycket kostnadskrävande arvodeshöjning, vilken kunde medföra att andra, enligt beredningens mening mer oundgängliga åtgärder måste anstå. I enlighet härmed föreslog beredningen en höjning av medlen till särskilda kostnader för övervakare. Vidare föreslogs en ökad satsning på utbildning av lekmannaövervakare. Beredningens förslag godtogs av statsmakterna (prop. 1973:1, bil. 4, s. 129, JuU 1973:15 s. 13, rskr 152) under hänvisning bl. a. till den kraftiga prioritering till förmån för frivården i övrigt som riktlinjerna innebar och till de ökade möjligheterna för övervakarna att få ersättning för särskilda kostnader.

Möjligheterna i sistnämnda hänseende innebär bl. a. att övervakarna kan få ersättning för förlorad arbetsförtjänst, för kostnader som de haft för sin klient i samband med resor, t. ex. för nattlogi och uppehälle, ävensom för större kostnader av engångskaraktär som kan ha betydelse för den övervakades rehabilitering. Sådana utgifter kan avse anskaffande av bostad, möbler eller arbetsredskap åt klient, hjälp till klädesutrustning, resor, vistelse i skyddad miljö m. m. Förutsättning för ersättning för kostnader av angivet slag är i princip att övervakaren samrått med eller inhämtat medgivande från skyddskonsulenten eller i vissa fall kriminalvårdsdirektören.

Med hänsyn framför allt till riksdagens ställningstagande förra året och till nyss beskrivna ersättningsmöjligheter i vad gäller särskilda utgifter finner utskottet inte tillräckliga skäl att nu förorda någon höjning av övervakarersättningen. Liksom föregående år vill utskottet emellertid understryka att frågan om vilken inverkan ersättningens storlek kan ha på rekrytering och bibehållande av intresserade och lämpliga övervakare i fortsättningen måste ägnas särskild uppmärksamhet. Utskottet finner också anledning förorda att de angivna kostnadsersättningsreglerna tillämpas liberalt och utan onödig administrativ omgång.

Vad gäller frågan om antalet övervakningsuppdrag per övervakare bör framhållas att antalet frivilliga övervakare med annat än enstaka övervakningsuppdrag är mycket ringa i förhållande till det totala antalet övervakare. I hela landet finns som ovan nämnts f. n. ca 12 500 frivilliga övervakare inom kriminalvården. Av dessa hade endast 312 eller ca 2,5 procent mer än fem uppdrag. Antalet kan – med hänsyn till den större satsning på frivårdstjänstemän i övervakningsarbetet som 1973 års principbeslut innebär – förväntas nedgå under de närmaste åren. Mot denna bakgrund bör motionen 1974:384 i denna del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1974:635 yrkas en höjning av anslaget under förevarande punkt med 312 000 kr. Beloppet är avsett att täcka kostnaderna för en utökad socialmedicinsk verksamhet bl. a. vid den läkarmottagning som

Föreningen Skyddsvärnet i Göteborg driver i Göteborg. Önskemålen gäller framför allt heltidsanställning av en läkare och en psykolog.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den angivna läkarmottagningen har en stor uppgift att fylla i rehabiliteringsarbetet bland frivårdsklientelet i Göteborg. En personalförstärkning i enlighet med motionsönskemålen skulle med all sannolikhet vara av stort värde för verksamheten. Samtidigt bör emellertid beaktas att en viss avlastning av klinikens arbete torde komma till stånd genom de narkomanvårdsteam och de läkartjänster vid fångvårdsanstalterna, vilkas inrättande utskottet tillstyrkt under närmast föregående punkt. Av narkomanvårdsteamen, som bl. a. omfattar en överläkare med socialmedicinsk eller psykiatrisk utbildning och en psykolog med utbildning i klinisk psykologi, skall ett stationeras i Göteborgsområdet. Enligt uttalanden i förra årets statsverksproposition skall det samarbeta med Skyddsvärnets socialmedicinska poliklinik. Av de av utskottet tillstyrkta läkartjänsterna vid fångvårdsanstalterna skall – enligt kriminalvårdsstyrelsens petita – en placeras i Göteborgsområdet.

Hänsyn bör vidare tas till att Skyddsvärnets i Stockholm och Göteborg ställning är föremål för utredning av den sakkunnige som har att utreda indelningsfrågor och arbetsformer inom kriminalvårdens frivårdsdistrikt i Stockholm, Göteborg och Malmö. Viss tvekan kan enligt utskottets mening råda om lämpligheten av särskilda satsningar på den verksamhet som drivs av Skyddsvärnet i någon av angivna städer innan resultaten av utredningens arbete föreligger.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Beträffande yrkandet i motionen 1974:641 om förhöjt anslag för förstärkning av de kurativa åtgärderna och den sociala servicen på såväl anstalts- som frivårdssidan hänvisar utskottet till sitt ställningstagande under närmast föregående punkt.

I motionen 1974:381 hemställs om ett uttalande från riksdagens sida att Kungl. Maj:t skyndsamt bör pröva möjligheterna att enligt närmare angivna riktlinjer inrätta ett inackorderingshem i Jönköping. Hemmet bör enligt motionärerna utnyttjas för frivårdens behov och tas i bruk under budgetåret 1974/75. Lämpliga lokaler finns enligt motionärerna tillgängliga och personal har friställts genom nedläggning av fångvårdsanstalten i Jönköping.

Utskottet vill i anledning av motionen understryka att en av frivårdens centrala arbetsuppgifter är att åstadkomma tillfredsställande bostadsförhållanden för frivårdsklientelet. För att lyckas härmed är det nödvändigt att kriminalvården har tillgång till bostäder av olika typer vilka kan tillgodose varierande behov. De bostadsformer som härvidlag kommer i förgrunden är frivårdshotell, bostadshotell eller inackorderingshem, enskilda hem och s. k. insprängda lägenheter. Av dessa är den i motionen aktualiserade, inackorderingshemmet, främst avsedd för det socialt mest handikappade anstaltsklientelet, som förutom bostad behöver tillgång till personlig omvårdnad i form av mat och annan service.

Som bl. a. kriminalvårdsberedningen pekat på har kriminalvårdens

satsningar på bostadssidan endast i begränsad omfattning styrts av en övergripande planering. Det är därför angeläget med en samlad bedömning av behov och resurser som kan ligga till grund för ytterligare, ofrånkomliga satsningar. I avsaknad härav är det – även om i och för sig starka skäl kan tala för ett bifall till motionärernas förslag – inte möjligt för utskottet att prioritera vare sig en satsning på inackorderingshem framför t. ex. insprängda lägenheter eller orten Jönköping framför t. ex. Uppsala som under förarbetena till årets statsverksproposition förordats av kriminalvårdsstyrelsen när det gäller lokaliseringen av just ett inackorderingshem. Utskottet förutsätter emellertid att kriminalvårdsstyrelsen – och Kungl. Maj:t – i sin planering noga beaktar möjligheterna att ta till vara det tillfälle till förstärkning av frivårdens bostadsbestånd som, på sätt närmare framgår av motionen, yppats i Jönköping genom aktningsvärda lokala insatser.

Vad utskottet i anledning av motionen anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Mot Kungl. Maj:ts medelsberäkning i de delar som icke särskilt berörts av utskottet under ifrågavarande punkt har utskottet ingen erinran.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen beträffande ersättningen till övervakarna inom kriminalvården avslår motionen 1974:275 samt motionen 1974:384 i denna del (yrkande A),

B. att riksdagen beträffande antalet övervakningsuppdrag per övervakare avslår motionen 1974:384 i denna del (yrkande B),

C. att riksdagen beträffande socialmedicinsk verksamhet vid Föreningen Skyddsvärnet i Göteborg avslår motionen 1974:635 i denna del,

D. att riksdagen beträffande förstärkning av den kurativa verksamheten m. m. inom kriminalvården avslår motionen 1974:641 (yrkande 2 delvis) i denna del,

E. att riksdagen beträffande inrättandet av ett frigångshem i Jönköping ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen 1974:381,

F. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1974:635 och 1974:641 (yrkande 2 delvis) i denna del till *Frivården* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 63 810 000 kr.

4. **Maskin- och verktygsutrustning m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna F 4–F 6 (s. 106 och 107) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

A. till *Maskin- och verktygsutrustning m. m.* ett reservationsanslag av 3 300 000 kr.,

B. till *Engångsanskaffning av inventarier m. m.* ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

C. till *Utbildning av personal m. fl.* ett reservationsanslag av 3 420 000 kr.

5. **Frivillig kontaktverksamhet m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten F 7 (s. 107) föreslagit riksdagen att till Frivillig kontaktverksamhet m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Motion

I motionen 1974:379 av fru Diesen m. fl. (m) hemställs att riksdagen till Frivillig kontaktverksamhet m. m. för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 160 000 kr., varav 80 000 kr. till Röda Korset.

Utskottet

Ifrågavarande anslag står - i överensstämmelse med tidigare uttalanden från riksdagens sida – till kriminalvårdsstyrelsens förfogande för lokala konkreta insatser i vårdarbetet med särskild inriktning på verksamhet som direkt kan främja positiva kontakter mellan kriminalvårdsklientelet och personer utanför kriminalvården. Ur anslaget har under budgetåren 1970/71–1972/73 Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering (KRUM) erhållit bidrag med 38 000 kr. för ettvart av åren och Röda korset erhållit 12 000, 15 000 respektive 22 000 kr., medan återstående belopp ställts till räjongchefernas förfogande för fördelning på både anstalts- och frivårdssidan. För innevarande budgetår har kriminalvårdsstyrelsen med beaktande av konkurrerande bidragsbehov inom andra organisationer bestämt bidragen för KRUM till 24 000 kr. och för Röda korset till 20 000 kr.

I motionen 1974:379 yrkas att det totala anslaget skall höjas till 160 000 kr. och att Röda korsets andel skall bestämmas till 80 000 kr.

Utskottet finner att utrymme saknas för en höjning av det totala anslaget under ifrågavarande punkt. Vad gäller Röda korsets andel av anslaget delar utskottet motionärernas uppfattning om värdet av den kontaktverksamhet som organisationen bedriver i samarbete med kriminalvårdsstyrelsen. Några anvisningar för anslagets disposition bör emellertid inte meddelas av riksdagen, utan det bör ankomma på kriminalvårdsstyrelsen att förutsättningslöst prioritera förekommande bidragsbehov inom ramen för det med anslaget avsedda ändamålet. I enlighet härmed avstyrker utskottet bifall till motionen 1974:379.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:379 till *Frivillig kontaktverksamhet m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 kr.

6. **Kriminalvårdsenheter med särskild budget.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten F 8 (s. 108 och 109) och hemställer att riksdagen till *Kriminalvårdsenheter med särskild budget* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 19 mars 1974

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Polstam (c), Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Westberg i Ljusdal (fp), Bengtsson i Göteborg (c), fru Bergander (s), herr Fransson (c), fru Wiklund (c), fru Andersson i Kumla (s), herr Mathsson i Fagersta (s) och fru Lindquist (m).

Reservation

vid *punkten 5* (Frivillig kontaktverksamhet m. m.) av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motionen 1974:379" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är frivilliga insatser av organisationer för att främja positiva kontakter mellan kriminalvårdsklientelet och personer utanför kriminalvården av stort värde och förtjänta av statligt stöd. Exempel på sådana värdefulla insatser utgör Röda korsets i nära samarbete med kriminalvårdsstyrelsen bedrivna kontaktverksamhet vid fängvårdsanstalterna. Som närmare framgår av motionen har verksamheten efter hand ökat i omfattning och tagit allt fastare former. En ytterligare angelägen utvidgning av verksamheten torde som motionärerna framhåller vara svår att genomföra utan ökat statligt stöd.

Enligt utskottets mening saknas emellertid utrymme för en höjning av det totala anslaget under ifrågavarande punkt. Anledning förekommer därför att ägna frågan om anslagets disponering särskild uppmärksamhet. Härvidlag vill utskottet erinra om sina av riksdagen godkända uttalanden föregående år (JuU 1973:15) att vissa inslag i KRUM:s verksamhet uppenbarligen står i mindre god överensstämmelse med syftet med de anslagna medlens användning och att kriminalvårdsstyrelsens beslut att begära redovisning för anvisade medels användning kunde ses mot bakgrund av de disparata inslagen i förbundets verksamhet. Enligt utskottets mening torde vid fördelningen av anslaget stor uppmärksamhet tas till de erfarenheter av verksamheten som kunde framkomma genom den begärda redovisningen och som eljest vunnits. Minskningen av

KRUM:s andel av anslaget för innevarande budgetår från 38 000 till 24 000 kr. torde få ses mot bakgrund härav.

Vid jämförelse mellan den av Röda korset och KRUM bedrivna verksamheten finner utskottet orimligt att KRUM erhåller en större andel än Röda korset, särskilt som enligt vad utskottet inhämtat KRUM icke lämnat tillfredsställande redovisning för sin användning av erhållna medel. Utskottet vill i och för sig inte ifrågasätta principen att det bör ankomma på kriminalvårdsstyrelsen att disponera medlen inom ramen för det med anslaget avsedda ändamålet. Det oaktat vill utskottet till ledning för styrelsens handhavande av medlen framhålla att enligt utskottets uppfattning KRUM icke bör beviljas någon andel och att motsvarande belopp bör överföras till Röda korset.

Utskottet finner det vidare tveksamt om disponibla medel som skett 1973 bör splittras i ett antal mindre belopp.

Vad utskottet sålunda anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:379 i denna del till *Frivillig kontaktverksamhet m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 kr.,

B. att riksdagen beträffande disponeringen av anslaget i anledning av motionen 1974:379 i denna del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

GOTAB 74 7262 S Stockholm 1974